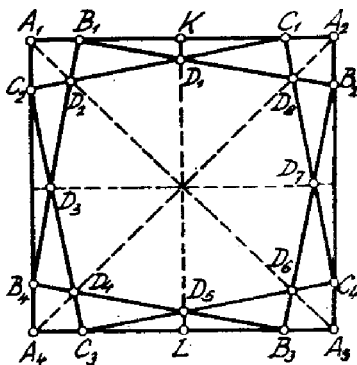

1⁰. Tetszőleges x távolságot mérve fel a jelzett módon a négyzet oldalaira, a B_1B_2 és C_1C_2 távolságok szimmetrikusak a négyzet KL szimmetria tengelyére nézve. B_1B_4 és C_2C_1 pedig az A_1A_2 átlóra nézve s. í. t. Ebből következik, hogy a D_1, D_3, D_5, D_7 csúcsok a négyzet szembenfekvő oldalait felező szimmetria tengelyeken, a D_2, D_4, D_6, D_8 csúcsok az átlókon, mint a négyzet szimmetria tengelyein fekszenek.

Másrészt B_1B_4 és C_1C_4 is szimmetrikus a KL -re; ebből következik, hogy $B_1D_1 = C_1D_1$, $B_1D_2 = C_1D_8$ és $D_1D_2 = D_1D_8$ s. í. t. – az átlók menti szimmetriát is figyelembe véve – a $D_1D_2 \dots D_8$ összes oldalai egyenlők és¹ csúcsai a négyzet szimmetria-tengelyein fekszenek.

Hogy ezen négyszög szabályos is legyen, szükséges még és elegendő, hogy mindegyik szöge 135° -ú, tehát ábránk szerint $2\alpha = 135^\circ$ ($\alpha = 67,5^\circ$) legyen, más szóval: a $D_1D_2 \dots D_8$ nyolcszög oldalai felett fekvő derékszögű háromszögekben a szögek 45° -osak (tehát $B_1D_1 = B_1D_2 = C_2D_2 = C_2D_3 = \dots$ s. í. t) Minthogy $C_2A_1D_2 \sphericalangle = 45^\circ$ és $A_1D_2C_2 \sphericalangle = 67,5^\circ$, kell, hogy $A_1D_2C_2 \sphericalangle = 67,5^\circ = \alpha_1$ legyen, azaz $A_1D_2 = A_1C_2 = x$. A $B_1C_1D_1$ egyenlőszárú háromszögben az alapon fekvő szögek mindegyike 45° fele, azaz $22,5$. Kössük össze már most pl. a C_1 pontot az O ponttal, a szabályos nyolcszög és a négyzet közös középpontjával. OC_1 a D_1D_8 alapon álló két egyenlőszárú háromszög – OD_1D_8 és $C_1D_1D_8 \Delta$ – csúcsait köti össze, tehát felezi ezen csúcsainál fekvő szöveget. Ebből következik, hogy

$$A_1OC_1 \sphericalangle = 45^\circ + 22,5^\circ = A_1C_1O \sphericalangle$$

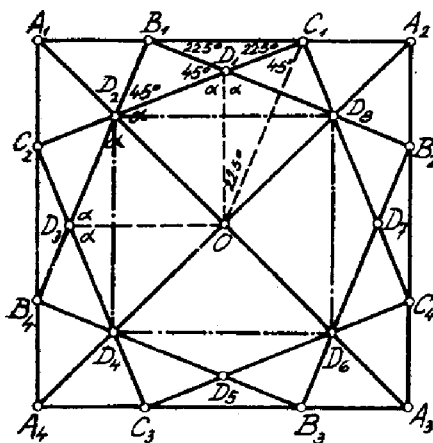
és így

$$A_1O = A_1C_1$$

azaz:

$$\frac{1}{2}a\sqrt{2} = a - x, \quad \text{tehát} \quad x = \frac{a}{2}(2 - \sqrt{2}) = A_1A_2 - A_1O.$$

Ezzel meg is kaptuk az x , ill. a szab. $D_1 \dots D_8$ sokszög szerkesztését!

2⁰. Amint láttuk, $A_1D_2 = x$. Így $OD_2 = A_1O - x = \frac{a\sqrt{2}}{2} - \frac{a}{2}(2 - \sqrt{2})$, tehát $OD_2 = a(\sqrt{2} - 1)$ és $a_8 = D_1D_2 = 2OD_2 \sin 22,5^\circ = 2a(\sqrt{2} - 1) \sin 22,5^\circ$.

A szabályos nyolcszög apothemája $h = OD_2 \cos 22,5^\circ = a(\sqrt{2} - 1) \cos 22,5^\circ$.

¹A szögei azonban csak váltakozva egyenlők. Két szomszédos szög összege 270° .

Eszerint a $D_1D_2 \dots D_8$ sokszög kerülete², ill, területe

$$k_1 = 16a(\sqrt{2} - 1) \sin 22,5^\circ = 16a(\sqrt{2} - 1) \frac{\sqrt{2 - \sqrt{2}}}{2} = 8a\sqrt{10 - 7\sqrt{2}}$$

$$t_1 = 8 \cdot \frac{D_1D_2}{2}h = 4 \cdot 2a(\sqrt{2} - 1) \sin 22,5^\circ \cdot a(\sqrt{2} - 1) \cos 22,5^\circ = 4a^2(3 - 2\sqrt{2}) \sin 45^\circ =$$

$$= 2a^2(3 - 2\sqrt{2})\sqrt{2} = a^2(6\sqrt{2} - 8).$$

A nyolcszögnek az A_1A_3 és A_2A_4 átlókon fekvő csúcsai egy négyzetet határoznak meg, $D_2D_4D_6D_8$ -at. Ezen négyzet félátlója $OD_2 = a(\sqrt{2} - 1)$ és így ezen négyzet oldala, pl.

$$D_2D_4 = a' = a(\sqrt{2} - 1)\sqrt{2} = a(2 - \sqrt{2}).$$

Ebből következik, hogy ezen négyzetbe, az előbbihez hasonló módon szerkesztett szabályos nyolcszög oldala az előbbi-nyolcszög oldalának $(2 - \sqrt{2})$ -szerese s. i. t. Azaz: a feladatban körülírt módon keletkező szabályos nyolcszögek kerületei oly mértani haladvány tagjai, melynek hányadosa $q = 2 - \sqrt{2}$, területei pedig oly mértani haladványt alkotnak, melynek hányadosa $q' = (2 - \sqrt{2})^2 = 6 - 4\sqrt{2}$. Látható, hogy $0 < q < 1$ és $0 < q' < 1$; tehát mindkét végtelen mértani sor összetartó.

Eszerint a végtelen sok nyolcszög kerületének összege :

$$K = \frac{k_1}{1 - q} = \frac{8a\sqrt{10 - 7\sqrt{2}}}{1 - 2 + \sqrt{2}} = \frac{8a\sqrt{10 - 7\sqrt{2}}}{\sqrt{2} - 1} = \frac{8a(\sqrt{2} - 1)\sqrt{2 - \sqrt{2}}}{\sqrt{2} - 1} = 8a\sqrt{2 - \sqrt{2}}.$$

A területek összege pedig

$$T = \frac{t_1}{1 - q'} = \frac{a^2(6\sqrt{2} - 8)}{1 - 6 + 4\sqrt{2}} = \frac{a^2(6\sqrt{2} - 8)}{4\sqrt{2} - 5} = \frac{a^2(6\sqrt{2} - 8)(4\sqrt{2} + 5)}{32 - 25} = \frac{a^2(8 - 2\sqrt{2})}{7}.$$

Nagy Elemér (Ciszterci Szent Imre g. VII., Bp. XI.)

---

² $\sin 22,5^\circ = \sqrt{\frac{1 - \cos 45^\circ}{2}} = \frac{\sqrt{2 - \sqrt{2}}}{2}$ és $(\sqrt{2} - 1)^2(2 - \sqrt{2}) = (3 - 2\sqrt{2})(2 - \sqrt{2}) = 10 - 7\sqrt{2}$. Tehát $(\sqrt{2} - 1)\sqrt{2 - \sqrt{2}} = \sqrt{10 - 7\sqrt{2}}$.